

Veel voorkomende paddenstoelen met foto's
en beschrijvingen.

Door L. v. d. Brugge.

92 BEKENDE PADDENSTOELEN UIT ZUID- KENNEMERLAND

Ter herinnering aan Paul Eigner.

KNNV 2012

Voorwoord

Deze paddenstoelengids is gemaakt door een hechte groep van natuurliefhebbers van de KNNV Afdeling Haarlem e.o. die de paddenstoelen in de duinstreek van Zuid-Kennemerland al jarenlang bewonderen en bestuderen. Op hun bijna wekelijkse struintochten hebben zij de soorten van bos en duin door en door leren kennen. Niet alleen het aantal soorten is verbazingwekkend maar ook de variatie van vormen en kleuren. Van klassieke hoed op steel, houtig bankje tot bolletje, ster, koraal of knots, van alles kom je tegen. Maak uit dit enorme assortiment maar eens een aansprekende selectie voor een handzaam boekje. En dan liefst ook nog van paddenstoelen die de duinwandelaar beslist zal tegenkomen. Het resultaat van deze uitdaging ligt voor u. Het is een bijzondere gids, ontstaan uit samenwerking, praktijk kennis en liefde voor de duinnatuur.

Joop Mourik

Gebruikte afkortingen en termen

B: Buisjes. Bij overjarige soorten wordt bovenop de oude buisjeslaag ieder jaar een nieuwe buisjeslaag gevormd.

G: Geur.

H: Hoed.

L: Lamellen. Plaatjes of buisjes.

M: Melk.

My: Mycorrhizavormer.

Pa: Parasiet.

Po: Poriën.

Sa: Saprofiet of saprotoof.

Sm: Smaak.

Sp: Sporen.

St: Steel.

Vrl: Vruchtlichaam. Aanduiding voor paddenstoelen zonder duidelijke steel.

Chitine: De belangrijkste stof waaruit de celwanden van de hogere zwammen zijn opgebouwd.

Convex: Bol, gebogen, afgerond.

Hyfe: Een buisvormige cel. Meestal is het vruchtlichaam er grotendeels uit opgebouwd.

Hygrofaan: Is de kleurverandering van paddenstoelenweefsel (vooral de hoedoppervlakte) wanneer ze nat of droog zijn.

Hymenium: Kiemvlies of vruchtbare laag waarin de sporen gevormd worden. Het bestaat uit naast elkaar

staande basidiën of asci.

Mycelium: Zwamvlok. Dit is in het substraat groeiende, onzichtbare, vegetatieve deel van de zwam. Het is uit hyfen opgebouwd. In feite is het mycelium de eigenlijke plant; wat wij zien als paddenstoel is slechts het vruchtlichaam.

Porie: Uitmonding van de buisjes bij gaatjeszwammen en boleten.

Radiar: Straalsgewijs vanuit het midden.

Rhizomorfen zijn tot dikke, soms holle draden gebundelde hyfen, die over grote afstanden dood of op de bodem of onder de schors van dode boomstammen kunnen groeien. Hoewel rhizomorfen wel wat lijken op de wortels van planten, is hun functie totaal verschillend. Ze hebben weinig met de opname van voedsel of water te maken, maar dienen juist voor het transport ervan naar nieuw gekoloniseerd substraat.

Resupinaat: Plat op het substraat groeiend met het hymenium aan de buitenkant, zoals bijv. bij de korstzwammen.

Umbo: Een verdikking in het centrum van de hoed.

Het rijk der schimmels

Wat is een schimmel

Een schimmel is een plantaardig micro-organisme. Dit kan een saprofiet (afvalopruimer), een parasiet of een symbiont (mycorrhivormer) zijn.

De schimmel bezit geen bladgroen en kent derhalve geen fotosynthese. Ze zijn voor wat betreft de voedingsstoffen afhankelijk van de groene planten. De opbouw en eigenschappen van een schimmel zijn zodanig, dat ze als een aparte groep binnen het plantenrijk beschouwd kunnen worden. De paddenstoel moeten we zien als de vrucht van een ondergronds, althans verborgen levende schimmel. Stellen wij de schimmel voor als een appelboom, dan zijn de paddenstoelen de appels en de sporen de pitten. Paddenstoelen komen het hele jaar voor, met name in de herfst. Dit heeft meerdere redenen. De laagstaande zon is niet krachtig genoeg meer om een gevaar voor uitdroging te zijn. Het is meestal vochtig en vaak nog behoorlijk warm, omstandigheden waarin paddenstoelen prima kunnen gedijen. Ook is er een enorme hoeveelheid organisch materiaal als afgevallen bladeren, afgestorven planten, e.d., waaruit de paddenstoel zijn bouwstoffen kan halen. Het mycelium heeft nu zoveel voedsel ter beschikking dat er volop paddenstoelen gevormd kunnen worden. Het grootste deel van een schimmel bestaat uit mycelium. Dit mycelium is opgebouwd uit hyfen en leeft onzichtbaar voor ons in de grond of bijvoorbeeld hout. De celwand bestaat in tegenstelling tot die bij groene planten niet uit cellulose, maar uit chitine.

Bouw van een paddenstoel

Wat zijn de verschillen tussen plant en paddenstoel?

Een plant heeft het vermogen om koolzuur uit de lucht en mineralen uit de grond, onder invloed van zonlicht, suikers en zetmeel aan te maken om zo in zijn levensbehoeften te voorzien. Dit proces heet fotosynthese. De paddenstoel kan dit niet. Zij is aangewezen op het aanwezige organische materiaal, waaraan zij haar voedsel onttrekt. Dit kan als parasiet op levend materiaal, als saprofiet van dood materiaal of als symbiont, dus in symbiose levend met bijvoorbeeld een boom.

Onderstaande uitleg over de bouw van een paddenstoel heeft alleen betrekking op de Steeltjeszwammen Basidiomyceten. (De zakjeszwammen Ascomyceten hebben een beker-, schijf-, ploovorm dan wel een van de vele andere vormen). Zolang de paddenstoel zich nog in het substraat bevindt, wordt het beschermd door een beurs of algeheel omhulsel Velum universale. De resten van dit velum kunnen soms als vlokjes op de hoed achter blijven. Een extra velum Velum parziale zit tussen de hoed en de steel en beschermt daar de plaatjes. Dit velum scheurt open zodra de hoed zich gaat strekken en resten ervan blijven soms als een ring om de steel achter of aan de hoedrand hangen.

Aan de onderzijde van de hoed zitten plaatjes of buisjes. De hoed zal altijd trachten zuiver horizontaal te blijven zodat de sporen vrijelijk naar beneden kunnen vallen.

Op de plaatjes- ook wel lamellen genoemd- zit het kiemvlies met daarop staand basidien met de sporen met daartussen cystydia welke o.a. de functie hebben om gassen uit te wisselen.

Een paddenstoel met een hoed en een steel is niet altijd een steeltjeszwam. Net zo min als een buikzwam een zakjeszwam is.

Voortplanting

Bij de steeltjeszwammen Basidiomyceten groeit spore A uit tot een hyfe die verder uitgroeit tot een zwamvlok of mycelium. Dit mycelium heeft een kern met alleen A en wordt primair mycelium genoemd. Een tweede spore van de zelfde soort met een kern B vormt ook een zwamvlok of mycelium. Als beide mycelia elkaar ontmoeten versmelten hun eindcellen. Alleen hyfen van verschillende waarden en dezelfde soort kunnen met elkaar versmelten. Men noemt ze compatibel. Zo ontstaat een mycelium met twee kernen. Bij elke nieuwe celdeling worden beide kernen gedeeld en gaan twee van de vier kernen naar een nieuwe cel. Dit wordt het secundaire mycelium genoemd.

De beide kernen versmelten nog niet, dit gebeurt pas als het basidium wordt gevormd. Hierin versmelten de beide kernen, maar ze delen weer onmiddellijk en wel twee maal. Er zijn dan dus vier kernen ontstaan. Er vormen zich dan vier uitstulpingen (soms twee) aan de top van het basidium en hier trekken de kernen binnen, de uitstulping groeit uit tot een spore. Dus weer alleen met de kernen A of B

Dit zijn de steeltjeszwammen of Basidiomyceten.

Bij de zakjeszwammen of Ascomyceten gaat de deling ongeveer het-zelfde als bij de steeltjeszwammen, maar de twee kernen versmelten in de ascus (het zakje). Door drie kerndelingen ontstaan acht kernen. Rondom elke kern vormt zich een spore (acht stuks). Deze sporen zitten dus in een zakje of ascus. In dit boekje zijn gewone morielje, witte kluifzwam, grote oranje bekerzwam en de roestbruine kogelzwam hier voorbeelden van..

Parasieten

Parasieten leven ten koste van levend organisme, waardoor deze eerder afsterven en hun organische stoffen door deze parasieten weer snel als voedsel vrij komen. Daardoor kunnen planten eerder gebruik maken van die voedingsstoffen. Bekende parasieten zijn o.a. dennenmoorder, honingzwam. Beide soorten worden echter ook op dode boomstronken aangetroffen.

Saprofyten

Saprofyten leven van dood organisch materiaal, zoals bomen, planten of dieren. De meeste hogere zwammen behoren tot deze fungigroepen. Een verdere onderverdeling kan gemaakt worden naar de aard van het organisch materiaal waar deze zwammen van leven.

Bodem-of strooiselsaprofyten. Groeien op bladstrooisel, kleine takjes, dennennaalden etc.. Dit is de grootste groep.

Houtsaprofyten. Groeien op grote stukken dood hout zoals boomstammen en -stronken. Een bekend voorbeeld is het zeer algemeen voorkomende zwavelkopje

Mestsaprofyten. Paddenstoelen die op konijnenkeutels, koeienvlaaien e.d. staan.

Bruinrot

Er is sprake van bruinrot als een boom is aangetast door een of meerdere schimmels en het hout een bruine kleur heeft. Het ontstaat doordat de celstof (cellulose) wordt afgebroken maar de houtstof (lignine) niet. Het is de lignine die het hout de bruine kleur geeft. Het wordt ook wel kubiekrot genoemd. Komt vaker voor bij naaldhout dan bij loofhout. Enkele voorbeelden van bruinrot veroorzakers zijn: berkenzwam en biefstukzwam.

Witrot

Er is sprake van witrot als het hout wit verkleurd door de aantasting van een of meerdere schimmels. Het ontstaat als naast cellulose ook lignine wordt afgebroken. Het hout verliest dan al zijn stevigheid en ziet er vezelig uit. Witrotvezels kunnen veel water opnemen, terwijl bruinrot altijd droog is. Slechts enkele paddenstoelen zijn in staat om zowel celstof als houtstof af te breken. Enkele voorbeelden zijn: elfenbankje en echte tonderzwam.

Symbionten

Zwammen die een samenlevingsverband hebben met een boom of plant noemt men een mycorrhiza-vormer. Dit samenlevingsverband verloopt via de wortels van de boom of plant en het mycelium van de zwam, die volledig met elkaar vergroeid zijn. Als de zwamvlok een soort schede rond de wortel vormt noemen we het een ectomycorrhiza-vormer. De vliegenzwam is een voorbeeld van zo'n ectomycorrhiza-vormer. Het is een samenleving waarbij beide partners voordeel hebben. De zwam neemt organische stoffen op van de boom of plant en geeft anorganische stoffen aan de boom. Deze samenleving kan echter gemakkelijk omslaan en onevenredig voordeel voor een van beide partners opleveren.

Plaatzwammen

Groene knolamaniet *Amanita phalloides*.

H. 5-15 cm, half bolvormig tot uitgespreid. Glad met fijne straalsgewijze vezeltjes, iets glanzend bij vocht, variabel van kleur, groenig tot gelig met een olijfkleurige weerschijn.

L. Vrij, dicht opeen, wit.

St. 5-13 x 1-2 cm, verbredend naar de knol aan de voet, die omsloten wordt door de witte zakvormige schede.

G. Zoetig.

In gemengd loofbos vooral bij eiken. Dodelijk giftig. Zomer herfst.

My.

Parelamaniet *Amanita rubescens*.

H. 5-15 cm, bolvormig, later gewelfd tot vlak, droog, rozebruin tot vleeskleurig, met witte tot rozerode plakjes.

L. Wit, wijnrood vlekken bij beschadiging.

St. 7-12 x 1-2 cm, glad, wit met rossige tint boven de vliezige gestreepte ring. Meer roodachtig naar knolvormige verdikte voet.

G. Zwak.

In loof- en naaldbos. Zomer herfst.

My.

Gele knolamaniet *Amanita citrina*

H. 4-12 cm, bolvormig, gewelfd tot vlak, ivoorwit tot bleek citroengeel in het centrum, bedekt met witte, later okerkleurige plakjes.

L. Aangehecht, wittig.

St. 60-80 x 8-12 mm, ivoorkleurig, met lang blijvende, afhangende ring en een brede, napvormige maar niet door beursresten omgeven knol.

G. Naar rauwe aardappelen.

In loof- en gemengde bossen. Zomer tot laat in de herfst.

My.

Panteramaniet *Amanita pantherina*

H. 5-12 cm, gewelfd tot uitgespreid, vaak wat kleverig, okerbruin met kleine, zuiver witte wrattige schubjes bezet, fijn gestreept aan de rand.

L. Vrij, dicht opeen, wit.

St. 90-130 x 10-15 mm, wit met een rafelige, hangende ring die niet gestreept of gegroefd is, voet sterk opgezwollen en dicht omsloten door de witte volva die een duidelijke, vrije rand en een of twee duidelijke ringen vlak boven de voet vormt.

G. Zwak.

In loof- en gemengde bossen met eik en beuk. Dodelijk giftig. Zomer, herfst.

My.

Vliegenzwam *Amanita muscaria*

H. 8-20 cm, In de jeugd bolvormig, dan uitgespreid tot vlak, helder rood, oranjegeel verblekend, met piramide vormige, witte, vergankelijke vlokken.

L. Wit.

St. 8-18 x 1-2 cm wit, aan de voet vlokkelig, met witte tot gele, afhankende ring.

Bij loofbomen, zoals berk, eik, beuk en bij naaldbomen. Zomer, herfst.

My.

Roodbruine slanke amaniet. *Amanita fulva*

H. 4-9 cm, in de jeugd eivormig, later convex tot vlak, roodbruin met een lichtere, kamvormige, geribbelde rand.

L. Wit, dicht opeen staand, vrij van de steel.

St. 7-10 cm x 1015 mm, glad, wit, vrij lang en slank, zonder ring. Aan de voet door een vliezige, van buiten bruinachtige beurs omhuld.

Bij loofbomen, zoals berk, eik en beuk soms bij naaldbomen. Zomer, herfst.

My.

Stevige braakrussula *Russula mairei*

H. 3-6 cm, vlak tot gewelfd, mat roze tot scharlaken rood.

L. Wit, dicht opeenstaand, smal aangehecht.

St. Wit, nooit met roodachtige tonen, overal even dik, zeer broos.

G. Jong naar kokos, smaak scherp. Onder beuken. Zomer, herfst.

My.

Geelwitte russula *Russula ochroleuca*

H. 4-10 cm, in de jeugd vlak, weldra uitgespreid met een verdiept centrum. Mat, geeloker soms iets olijfkleurig, met een gegroefde rand bij oudere exemplaren

L. Smal aangehecht, wit tot iets crème, dicht opeenstaand en broos.

St. 3-5 cm x 10-15 mm, wit, bij oudere exemplaren iets grijs wordend.

G. Een zwakke fruitgeur. **Sm.** Mild tot scherp.

Bij loof-en naaldbomen. Zomer, herfst.

My.

Grofplaat russula *Russula nigricans*

H. 5-20 cm, gewelfd, spoedig met een ingedeukt centrum, vuilwit, bruin, ten slotte zwart wordend.

L. Aangehecht, zeer dik, wijd uiteen, bros, strogeel tot olijfkleurig, verkleurt bij beschadiging grijs tot zwart.

St. 3-8 cm x 1-4 cm, stevig, wit, dofbruin en zwart.

G. Fruitig.

Bij loofbomen. Herfst.

My.

Narcisridderzwam *Tricholoma sulphureum*

H. 3-8 cm, gewelfd met een onduidelijke umbo tot vlak. Zwavelgeel met vaak roodachtig-bruine of olijfkleurige tint.

L. Dik en ver uiteenstaand, zwavelgeel, rond de steel uitgebocht.

St. 2-7 cm x 10-17 mm, zwavelgeel.

G. Onaangenaam naar lichtgas of koolteer.

Bij loofbomen, zoals eik, beuk. Herfst.

My.

Levermelkzwam *Lactarius hepaticus*

Sm. Scherp.

Bij naaldbomen. Herfst.

My.

H. 3-7 cm gewelfd, later vlakker, soms met centrale pupil, droog, mat, leverkleurig tot grijsig kastanjebruin, rand vaak zwak gelobd.

L. Iets aflopend, bleek bruingeel, later geelbruin tot bleekoker, met paarse gloed.

St. 3-7 cm x 4-8 mm, roodbruin.

M. Wit, droogt zwavelgeel op, op bijvoorbeeld een witte zakdoek.

Viltige maggiezwam *Lactarius helvus*

H. 5-12 cm, gewelfd met een indeuking in het centrum, soms met een kleine umbo, mat, gelig tot roodachtig kaneelkleurig, met donkere vlekjes en schubjes, jong met ingerolde rand.

L. Iets aflopend, vrij dicht opeen, bleek okergeel of bleek oker grijs.

St. 5-12 cm x 5-30 mm, cilindrisch, roodachtig-oker, kaneelbruin, donker roodbruin, vaak bepoederd of fijn donzig.

M. Waterig

Sm. Mild. **G.** Gedroogd naar maggi.

Bij dennen, soms bij loofbomen o.a. berk, kruipwilg. Herfst.

My.

Kaneelkleurige melkzwam *Lactarius quietus*

H. 3-8 cm, gewelfd, later vlakker of ondiep ingedeukt, droog, mat, grijsachtig-roodbruin met kaneelkleurige tinten, vaak met enkele donkere concentrische banden.

L. Iets aflopend, bruinwit tot bleek roodbruin met lila tint.

St. 4-9 cm x 10-15 mm, min of meer cilindrisch, vaak in de lengte gegroefd, zelfde kleur als hoed of iets donkerder, mat.

M. Wit tot crème. Sm. Mild tot bitter.

G. Traanachtig naar wantsen.

Bij eiken. Herfst.

My.

Kokos melkzwam *Lactarius glycosmus*

H. 2-6 cm, onregelmatig gewelfd, later ondiep ingedeukt, soms met papil. Bleek grijslila, soms dof geelbruin, rand jong ingeroeld.

L. Aflopend, dicht opeen, bleekgeel tot vleeskleurig, later lila.

St. 2-6 cm x 5-12 mm, zacht, breekbaar, zelfde kleur als hoed maar bleker of gelig.

M. Wit. Sm. Mild tot scherp.

G. Naar kokos.

Onder berken. Herfst

My.

Amethistzwam *Laccaria amethystina*

In gemengde bossen. Herfst.

Sa.

H. 1-6 cm, gewelfd tot vlak, vaak golvend aan de rand en soms in het midden ingedeukt, in vochtige toestand diep paarslila, bij opdrogen licht bruinpaars tot bleek geelachtig lila.

L. Wijd uiteen, paarslila, lang paarslila blijvend.

St. 4-10 cm x 5-10 mm, paarslila tot paarsbruin.

Fopzwam *Laccaria laccata*

H. 1-6 cm, gewelfd dan vlak, golvend aan de rand, in het centrum ingedeukt, oppervlak fijn zemelig, licht bruinroze tot steenrood, bij droogte sterk verblekend.

L. Rozeachtig, (als van gestoofde peer-tjes), wijd uiteen.

St. 3-12 cm x 2-5 mm, kleur als van hoed, taai en vezelig, vaak samenge-drukt. Door droogte kan de kleur geheel verbleken.

In gemengde bossen. Herfst.

Sa.

Nevelzwam *Clitocybe nebularis*

vaak in heksenkringen. Herfst.

Sa.

H. 7-18 cm, eerst gewelfd dan afgevlakt, soms met een verdiept centrum en bultje, rand ingerold, licht-tot donker grijs, soms meer grijsbruin, melig berijpt.

L. Zwak aflopend, crème tot gelig.

St. 5-12 x 2-5 cm, vezelig op lichtere ondergrond.

G. Zoetig.

Op humus, in loofbos, soms in naaldbos,

Paarse schijnridder *Lepista nuda*

H. 6-15 cm, gewelfd tot vlak en later ook ingedeukt en golvend, paars tot bruinachtig paars, later verkleurend tot bruinachtig en dan verblekend.

L. Dicht opeen, lilapaars tot rozebruin.

St. 5-9 x 1,5-2,5 cm, lila; vrij kort, met iets knolvormige voet, iets vezelig.

G. Aangenaam.

Op humus in loof en naaldbossen. Vaak in groepen. Herfst.

Sa.

Grote parasolzwam *Macrolepiota procera*

Op grond in bermen en bossen. Herfst.

Sa.

H. 10-25 cm, eerst bol- of eivormig (trommelstok), later vlak uitgespreid met een umbo, lichtgeel of grijsbruin, bedekt met donkere grove schubben.

L. Vrij van de steel, wit.

St. 15-30 cm x 8-15 mm, slank met grijze schubtekening op een witte ondergrond, onderaan knolvormig verdikt, met een grote dubbele verschuifbare ring.

Knolparasolzwam *Macrolepiota rhacodes*

H. 5-15 cm, eivormig dan uitspreidend tot bijna vlak met licht opgewipte schubben op vezelige ondergrond.

L. Vrij, wit. Bij beschadiging rood vlek-kend. Roodachtig getint bij oudere exemplaren.

St. 10-15 cm x 10-15 mm, verdikt bij de knol die gewoonlijk scheef is, effen licht grijsbruin zonder grijze schubtekening, hol, met brede, verschuifbare, van franje voorziene ring.

G. Sterk aromatisch.

In bossen en lanen. Herfst.

Sa.

Gewone anijschampignon *Agaricus arvensis*

H. 5-20 cm, eivormig, later uitspreidend tot gewelfd, crèmewit, later geel wordend bij ouderdom en/of kneuzing.

L. Vrij, wit dan vleeskleurig, tenslotte chocoladebruin.

St. 8-10 cm x 2-3 cm, vaak iets knotsvormig verdikt naar de voet. Een dubbele ring waarvan de onderste als een ster open splijt.

G. Naar anijs. In weilanden, vaak in heksenkringen. Herfst.

Sa.

Schubbige boschampignon *Agaricus silvaticus*

H. 5-10 cm, gewelfde, later afgeplatte hoed, met tamelijk veel bruinrode en ver uit elkaar liggende schubben op een witte ondergrond.

L. Vrij, in de jeugd purpergrijs, later zeer donker.

St. 5-10 cm x 10-15 mm, wittig, met een vuilbruine ring. Vlees wit, rood tot bruin verkleurend.

G. Aangenaam kruidig.

Op humus in gemende bossen. Herfst.

Sa.

Kale inktzwam *Coprinus atramentarius*

H. 4-8 cm, klokvormig tot uitgespreid, glad, mat, radiaal gestreept, gerimpeld, licht okergrijs tot beige, met een licht okerbruin centrum, en een scherpe spijltende rand.

L. Zeer dicht opeenstaand, aangehecht, jong licht van kleur, later zwart.

St. 4-15 cm x 8-15 mm, glad, wittig, met verdikte ringzone aan de basis.

Op begraven loofhout, wortels en stronken. Vaak in bundels. Herfst.

Sa.

Geschubde inktzwam *Coprinus comatus*

H. 5-15 cm hoog, ei-tot klokvormig, later aan de onderkant uitgespreid, wit met bruinig centrum en bedekt met grote viltige schubben.

L. Wit, later roze en tenslotte zwart en van onderaf vervloeiend.

St. 10-20 x 1-3 cm, wit en slank, met vliezig los ringetje, dat soms omlaag zakt.

G. Zwak aangenaam.

Op pas omgewerkte grond in gazons en wegbermen. Herfst.

Sa.

Glimmerinktzwam *Coprinus micaseus*

H. 2-4 cm, in de jeugd eivormig, later kegel- tot klokvormig, geelbruin tot vosbruin, met afwisbare, glimmerachtige korreltjes, bij vochtig weer geheel vervloeiend.

L. Dicht opeen aangehecht, grijswit later zwart met lichte rand.

St. 3-10 cm x 2-5 mm, melig wit bestoven, zonder ring.

In bundels op stronken en dikke takken van loofbomen. Herfst.

Sa.

Zwerminktzwam *Coprinus dissiminatus*

H. 5-12 mm, eerst vingerhoed-, daarna klokvormig, duidelijk radiaal gegroefd, crème tot muisgrijs met okerkleurig centrum. Jong met fijn, wit, harig, wollig velum.

L. Witachtig tot bruinzwart.

St. 3-5 cm x 1 mm, doorschijnend wit, soms met lichtgele voet, breekbaar.

G. Geen.

Op dode stronken van loofbomen. Herfst.

Sa.

Porseleinzwam *Oudemansiella mucida*

H. 3-12 cm, in de jeugd bolvormig, later uitgespreid, slijmerig, halfdoorschijnend, jong lichtgrijs, later ivoorwit met geelgrijs centrum.

L. Wit, ver uiteenstaand, met wasachtig uiterlijk.

St. 5-14 cm x 4-12 mm, wit of lichtgrijs met brede, van boven geribbelde ring, vrij stijf.

Op takken en stammen van oude beuken.

Herfst.

Sa.

Echte honingzwam *Armillaria mellea*

H. 5-15 cm, gewelfd later afgeplat, golvend, mat, vooral in het centrum met donkere schubben, honinggeel tot olijfgeel of olijfbruin, met witte rand.

L. In de jeugd roomwit, weldra vlekkelig bruin, dicht opeenstaand en langs de steel aflopend.

St. 6-16 cm x 5-15 mm, witachtig, met dikke, vliezige, witte ring met aan de onderkant een gele randzone.

G. Muf.

In bundels op stambasis en wortels van voornamelijk loofbomen. De schimmel verspreidt zich ook door lange zwarte draden onder de schors en op wortels onder de grond (rhizomorphen). Herfst

Pa. Sa.

Langsteelfranjehoed *Psathyrella conopilus*

H. 2-5 cm, typisch kegel- of klokvormig, roodbruin met in het centrum een okerkleurige tint, glad vochtig glanzend, droog grijsbeige, hygroom.

L. Lichtbruin tot zwartviolet, dicht opeen, kort aangehecht.

St. 9-14 cm x 3-4 mm, hol, breekbaar zijdeachtig glanzend, witachtig.

In loofbossen. Herfst.

Sa.

Witsteelfranjehoed *Psathyrella piluliformis*

H. 2-6 cm, gewelfd tot vlak, het oppervlak soms iets rimpelig, de rand fijn doorschijnend geribd, door schaarse velumresten stiknaadachtig gezoomd, in vochtige toestand roodbruin, droog sterk verblekend, leemkleurig.

L. Dicht opeenstaand, in de jeugd bleek bruin, bij oudere exemplaren chocoladebruin met lichte lamelsnede.

St. 9-14 cm x 3-4 mm, hol, in de jeugd vuilwit, eerst met wat dunne vezels, later kaal, bij oudere exemplaren bruin wordend, zeer breekbaar.

Op stronken van loofbomen vaak in bundels. Herfst.

Sa.

Bleke franjehoed *Psathyrella candolleana*

H. 2-6 cm, eerst klokvormig, later uitspreidend tot vlak, vochtig bleekgeel of okerbruin, droog wit, met een wit velum behangen rand.

L. Eerst licht grijsviolet, later chocoladebruin.

St. 4-8 cm x 4-8 mm, hol, broos, vlokkig wit.

In bundels op bomen, gekapt hout, begraven hout. Herfst.

Sa.

Gewone zwavelkop *Psilocybe fascicularis*

H. 2-7 cm, gewelfd of met een zwakke umbo, rand vaak met bleek- gele tot bruine velumresten, helder zwavelgeel, naar het centrum oranjebruin getint.

L. Eerst geel met groenachtige tint, later olijfbuin tot purperbruin.

St. 4-10 cm x 5-10 mm, vaak gebogen, zwavelgeel bij de top, vuil bruinachtig naar de basis, met een zwakke ringzone, die vaak duidelijker wordt door gevallen purperbruine sporen.

G. Champignonachtig.

Sm. Zeer bitter.

In bundels op loof- en naaldbomen. Een soort die veel op Gewone zwavelkop lijkt is de Dennenzwavelkop. Deze is minder algemeen op naaldhout en is niet bitter. Herfst.

Sa.

Gewone hertenzwam *Pluteus cervinus*

H. 4-12 cm, klokvormig, later gewelfd tot vlak. Geelbruin tot kastanjebruin of roetbruin, zijdeachtig glanzend of zwak vlokkig, in vochtige toestand iets kleverig.

L. Wit, rijp roze, vrij van steel, dicht opeen.

St. Vuilwit, vaak gedeeltelijk met donkere vezels bedekt of netvormig getekend.

G. Iets naar radijs.

Op dood hout van loofbomen. Herfst.

Sa.

Gewone krulzoom *Paxillus involutus*

H. 7-12 cm, aanvankelijk bol, maar later vlak en ten slotte ingedeukt en trechtersvormig. De rand blijft ingerold eerst donzig, later gegroefd en puistig. Olijf- roestbruin bij kneuzing donkerder en vlekkerig wordend, nat slijmerig.

L. Sterk aflopend, dicht opeen. Okerbruin, bij kneuzing langzaam donkerbruin en gevlekt wordend. Gemakkelijk van de hoed te schei-

den.

St. 4-8 cm x 8-12 mm, kleur als van de hoed maar iets lichter, bij kneuzing kastanjebruin verkleurend.

G. Kruidig, zurig.

In loof en naaldbossen. Met diverse boomsoorten samenlevend. Herfst.

My.

Weidekringzwam *Marasmius oreades*

H. 2-6 cm, gewelfd, later vlak, met een lage brede umbo, enigszins gegroefd aan de rand, bleek lederkleurig of licht roodbruin, droog verblekend.

L. Wijd uiteen, wit tot okercreme.

St. 2-10 cm x 3-5 mm, stijf, taai, wittig tot bleekgeel.

G. Aangenaam naar amandelen.

In hooi- en weilanden, meestal in heksenkrin-

gen. Zomer, herfst.

Sa.

Koningsmantel *Tricholomopsis rutilans*

H. 4-12 cm, gewelfd tot klokvormig uitspreid. Met een breed bultje en oranje- tot paarse, viltige vlokjes op een gele ondergrond met een vezelige rand.

L. Bochtig aangehecht, dicht opeenstaand, goudgeel.

St. 3-12 cm x 1-3 cm, geel, met purperrode schubjes, die later verdwijnen, overal even dik.

G. Zwak.

Op en rond naaldhout stronken op zandige bodem. Herfst.

Sa.

Grote bloedsteelmycena *Mycena haematopus*

H. 2-4 cm, kegel- tot klokvormig met bultje, vleeskleurig, roodachtig of purper-bruinachtig, bij verwonding bloedrood vlekken, met getande rand.

L. Aangehecht, wit tot bleekroze, vaak met donkerder snede.

St. 4-10 cm x 2-3 mm, grijsroze tot roodbruin, scheidt bij beschadiging een bloedrood melksap af.

G. Geen.

Op dood hout van loofbomen, een enkele keer op naaldhout, in bundels. Herfst. **Sa.**

Helmmycena *Mycena galericulata*

H. 2-6 cm, kegel- tot klokvormig uitgespreid met brede umbo, bleek hoornkleurig, bruinachtig, grijsbruin of vleeskleurig bruinachtig.

L. Aangehecht met aflopend tandje, bij de voet met dwarsadertjes verbonden, eerst wit, later vleeskleurig.

St. 2-10 cm x 3-8 mm, kleur als van hoed, bleker bij de top, hol maar taai, basis bedekt met fijne witte vezels en vaak wortelend.

G. Melig.

Op vermolmd hout van loof- en naaldbomen, vaak in groepen verschijnend. Herfst

Sa.

Bundelmycena *Mycena arcangeliana*

H. 1-5 cm, breed kegelvormig, gestreept, wit-geel, geel tot grijsbruin met olijfgroene tint.

L. Dicht opeen, smal aangehecht, wit, later rozeachtig

St. 2-4 cm x 1-2 mm, licht- tot donker grijs, met een witte, donzige basis.

G. Melig.

In bundels op takken en stronken van loofhout. Herfst.

Sa.

Gewoon elfenschermpje *Mycena pura* f *pura*

H. 2-5 cm, klokvormig, weldra vlak met brede middenbult, bruinroze, blauwviolet of grijs-lila, in droge toestand wit tot staalgrijs, in vochtige toestand aan de rand geribbeld.

L. Met een diepe uitbochting aangehecht, roze met lila weerschijn.

St. 5-12 cm x 4-10 mm, in de kleur van de hoed, kaal en glanzend, breekbaar.

G. Naar radijs.

Op blad-en naaldstrooisel van loof- en naaldbossen. Herfst.

Sa.

Bundelcollybia *Collybia confluens*

H. 3-5 cm, licht gewelfd tot vlak, slap, vochtig vleeskleurig bruin met gestreepte rand, bij droogte licht geelachtig-bruin of bijna wit verblekend.

L. Zeer smal en dicht bijeen, witachtig tot licht geelroze.

St. 3-6 cm x 2-5 mm, dun en taai elastisch, vaak afgeplat, bedekt met kort, witgrijs vilt, vleeskleurig tot geelachtig bruin.

In bundels in loofbos, vaak in kringen op dorre bladeren. Herfst.

Sa.

Roestvlekkenzwam *Collybia maculata*

H. 4-12 cm, onregelmatig gewelfd tot vlak, vlezig, mat, rand omgebogen, wit tot crème-wit, met roestbruine vlekken bij beschadiging en ouderdom, met splijtende rand.

L. Smal, dicht opeen, witachtig, bruin gevlekt.

St. 5-10 cm x 8-25 mm, taai elastisch, vaak wat gedraaid, vezelig gestreept, zwak wortelend.

Op strooisel van loof- en naaldbomen. Vaak in heksenkringen. Herfst.

Sa.

Dennenvlamhoed *Gymnopilus sapineus*

H. 3-8 cm, gewelfd, later vlak en naar de rand vaak golvend, goud- tot bruingeel, glad.

L. Goudgeel met bruine vlekjes.

St. 40-70 x 5-10 mm, de top geel, naar de basis bruin, de voet met wit dons.

Sm. Bitter.

Op takken van naald- en loofhout takken.

Herfst.

Sa.

Puntmutswasplaat *Hygrocybe acutoconica*

H. 1-6 cm, spitskegelvormig, met afgevlakt bultje citroen- tot chromaatgeel, soms met een zweem van oranje, hoedhuid kleverig gestreept indien nat, droog glanzend.

L. Vrij, geel.

St. 3-10 cm x 3-8 mm, zelfde kleur als hoed of bleker, soms met een witachtige steelbasis.

In schrale graslandjes. Late zomer, herfst.

Sa.

Papegaaizwammetje. *Hygrocybe psittacina*.

H. 1-4 cm, halfbolvormig tot gewelfd, met gele en bruintinten, vettig tot slijmig.

L. Aangehecht, breed, geelgroen, tot groen of oranjegroen.

St. 20-40 x 2-5 mm, groenachtig geel met donkerder groenachtige top.

In vochtige schrale graslandjes. Herfst.

Sa.

Zwartwordende wasplaat *Hygrocybe conica* var. *conica*

H. 3-5 cm, spits kegelvormig en vaak onregelmatig gelobd, oranje geel, soms scharlaken getint, bij ouderdom zwart wordend.

L. Breed, vrij, wit tot zwavelgeel.

St. 3-9 cm x 5-12 mm, vezelig gestreept, oranje geel, onderaan kleurloos, verkleurt zwart bij aanraking.

In schrale, vochtige graslandjes. Herfst.

Sa.

Gewoon vuurzwammetje *Hygrocybe miniata* var. *miniata*

H. 0,5-5 cm, halfbolvormig tot gewelfd, droog, fijnschubbig, scharlaken tot oranje-rood, soms met lichtgele rand.

L. Breed, oranje-rood.

St. 2-5 cm x 2-5 mm, glad droog, mat, zelfde kleur als hoed, naar voet wat lichter.

In schrale graslandjes. Herfst.

Sa.

Slanke anijstrechtterzwam *Clitocybe fragans*

H. 1,5-4 cm, vlak, gewelfd, soms zwak ingedeukt, hygrofaan, vochtig bleek geel-achtig bruin, opgedroogd witachtig crème, donkerder centrum

L. Aangehecht, witachtig geel.

St. 3-6 cm x 3-6 mm, kleur als van hoed.

G. Van anijszaad.

In loofbos. Late zomer vroege winter.

Sa.

Okergele korrelhoed *Cystoderma amianthinum*

landen. Herfst.

Sa.

H. 2-5 cm, klokvormig, dan uitgespreid met bultje, lichtgeel tot kaneelokerkleurig, bepoederd, mat, met vlokjes aan de rand.

L. Dicht opeen, wit tot crèmegeel.

St. 3-5 cm x 5-8 mm, crèmegeel, onder het ringetje bepoederd tot vlokkig.

G. Muf.

In loof- en naaldbossen in schrale gras-

Gewoon fluweelpootje *Flammulina velutipes*

H. 2-10 cm, gewelfd tot vlak, oranjegeel tot roestkleurig oranje, donkerder in het centrum, glad, slijmerig.

L. Crème tot lichtgeel, iets verwijderd staand.

St. 3-5 cm x 3-4 mm, bovenaan licht gekleurd, naar beneden roodbruin tot zwartbruin en fijn fluwelig.

G. Aangenaam.

Op stronken en stammen van loofbomen, vaak in bundels. Laat in de herfst tot in de winter.

Sa

Goudvliesbundelzwam *Pholiota aurivella*

H. 5-15 cm, gewelfd tot uitgespreid, eerst sterk slijmig, helder oranjegeel en bekleed met donkere schubjes.

St. 6-15 x 1-2 cm, meestal gekromd, vezelig, geelbruin, jong onder de vergankelijke ring geschubd.

L. Dicht opeenstaand, in de jeugd lichtgeel, later roestbruin, rond de steel uitgebocht. Meestal in bundels op stronken en stammen en wonden van (levende) loofbomen. Herfst.

Pa.

Schubbige bundelzwam *Pholiota squarrosa*

H.- 5-15 cm, in de jeugd convex, later uitgespreid, grondkleur lichtgeel, dicht bezet met opstaande bruine schubben met omgekrulde top.

St. 5-15 cm x 10-25 mm, met gladde steeltop, onder de vliezige ring opstaande, roodbruine schubben.

L. Dicht opeen, bleekgeel, later olijfgroen-roestbruin.

G. Naar stro. In bundels.

Op loofbomen, zelden op naaldbomen. Herfst.

Pa.

Buikzwammen

Parelstuifzwam *Lycoperdon perlatum*

Vrl. 3-6 cm, breed, 2-9 cm hoog, peer- tot knotsvormig , dicht bezet met kegelvormige, gemakkelijk loslatende stekels, omgeven door groepjes korrelige schubjes, wit, later gelig grijsbruin, met een centrale opening aan de top.

St. 2-5 cm hoog, 3 cm dik, wrattig tot glad, wittig tot gelig grijsbruin. In loof- en naaldbos, vaak in groepen. Herfst.

Sa.

Plooivoetstuifzwam *Calvatia excipuliformis*

Vrl. 5-12 cm, 15 cm hoog, knotsvormig met meer of minder duidelijke steel en kop, bovenste deel met vergankelijke, fijn korrelige stekeltjes. Wittig, bleek-grijs, met papierachtige, gelige binnenste laag.

St. 7-10 cm hoog , tot 5 cm dik, met verdwijnende stekels en ingevallen geplooiide voet.. De steriele steel en lege bekervormige hoeden kunnen het hele jaar worden aangetroffen.

Op grof strooisel in loof- en naaldbossen

Sa.

Loodgrijze bovist *Bovista plumbea*

Vrl. 2-5 cm, bol-vormig, buiten-zijde mat, wit, laat in plakken of schubben los, daar-
onder wordt een grijze tot loodgrijze
binnenste laag zichtbaar. Met een cen-
trale opening. De vruchtlichamen zitten
met witte myceliumstrengen in de grond.
In gemaaide, droge graslanden. Zomer
herfst.

Sa.

Gesteelde stuifbal *Tulostoma brumale*

Vrl. 0,5-1,5 cm, bolvormig, vuilwit tot
licht okerkleurig, glad, perkamentach-
tig, de papilachtige opening kort buis-
vormig verhoogd, met gladde rand.

St. 2-5 cm x 1-3 mm, taai, glad, oker-
kleurig, naar de basis bruin, vaak met
een kleine knol in de grond.

Op droge, zonnige hellingen en stuif-
vlakken. Herfst.

Sa.

Ruitjesbovist *Calvatia utriformis*

Sa.

Vrl. 5-15 cm, tot 15 cm hoog, half bolvormig, met een korte, stevige steelachtige voet, oppervlak eerst wit, later crème tot bleekbruin, overdekt met grove, piramide-vormige wratten, later glad, met een perkamentachtige huid, opening groot en onregelmatig.

Sp donker olijfbruin.

Op zandige bodems in droge graslanden.

Herfst.

Gekraagde aardster *Geastrum triplex*

Vrl. Jong tulpenbolvormig, 4-5 cm, barst met 4 tot 8 puntige, vlezige slissen open, meestal met een opstaande kraag, grijsachtig wit, later donkerbruin. De centrale bol (endoperidium) 15-35 mm, ongesteeld, bleek grijsbruin, met een blekere ring rond de iets uitstekende centrale opening.

Op de bodem in loof- en naaldbossen.

Herfst.

Sa.

Gele aardappelbovist *Scleroderma citrinum*

Vrl. 4-10 cm, Onregelmatig bol- tot knolvormig, opperhuid vuilgeel tot okerkleurig bruin, dik en taai, ruw schubbig, bij rijpheid onregelmatig openbrekend, waarbij de donker olijfgroene sporen vrij komen. Op doorsnede van het vruchtlichaam purperachtig zwart met een patroon van witte aderen.

Bij loofbomen op humus rijke zandbodem, zoals bij eik en berk. Herfst.

My.

Grote stinkzwam *Phallus impudicus*

Vrl. 10-25 x 2-4 cm, vanuit een zich grotendeels ondergronds bevindend grijswit, leerachtig "duivelsei" ontwikkelt zich een snel strekkende witte, netvormige gerimpelde steel met een klokvormige hoed. Op de hoed bevindt zich een discus of eitandje. Door dit eitandje wordt de leerachtige schaal van het ei doorbroken. De hoed is bedekt met een kleverige, olijfgroene sporenmassa, die een doordringende aasgeur verspreidt. Bij oudere exemplaren verdwijnen de sporen en er resteert dan een witte grofmazige hoed.

Op humusrijke zandige grond. Zomer, herfst.

Sa.

Rechte koraalzwam *Ramaria stricta*

Vrl. 4-10 cm hoog, 3-8 cm breed, okerkleurig met vleeskleurige tint, bij ouder worden donkerder of kaneelbruin. Vertakkingen 1-5 mm dik, loodrecht parallel staand vertakt, met meervoudige vertakte tandachtige, gele toppen.

Op begraven stronken en takken van loofhout. Herfst.

Sa.

Witte koraalzwam *Clavulina coralloides*

Vrl. 2,5-8 cm hoog, vanuit een of meerdere stammen meervoudig vertakt, de top van de takjes afgeplat en kenmerkend kamvormig ingesneden, toppen spits of getand, wit tot crème, bij oude exemplaren grijs verkleurend.

In loof- en naaldbos. Herfst.

Sa.

Waaierbuisjeszwam *Polyporus varius*

Vrl. 3-10 cm, breed, convex, weldra vlak en meestal onregelmatig gebogen, rand ingerold en gekerfd, roodbruin, bij oudere expl. licht grijsgeel, kaal en glad **Po.** 4-6 per mm, rond of hoekig, wit of crème.

St. 1-5 cm x 3-10 mm, glad, mat, crème tot bruin, met scherp afgegrensde zwarte basis.

G. Aangenaam.

Op takken en stammen van loofbomen, o.a. beuk, wilg en populier. Eenjarig. Herfst.

Sa.

Echte tonderzwam *Fomes fomentarius*

Vrl. 10-45 cm breed, 3-25 cm vanaf straat, 10-25 cm dik. Hoef- tot consolevormig, met een stompe rand, hard en houtig, oppervlak met een harde korst, met concentrische groeven, grijs gezoneerd.

B. Per laag 2-8 mm, licht bruin. **Po.** 3-4 per mm, rond, crème tot lichtoker of lichtbruin. **Sp.** Wit.

Op beuken en berken, soms op eik en linde. Meerjarig

Pa. Sa.

Echte vuurzwam *Phellinus igniarius*

Vrl. 10-40 cm x 5-20, dik, hoef- tot consolevormig, oppervlak knobbelig, met concentrische groeven en radiaal onregelmatige barsten, glad, roestbruin tot grijszwart of zwart, met lichtere stompe rand. B. 1-5 mm lang per laag, roestbruin.

Po. 5-6 per mm, rond, roestbruin tot bruin-grijs. **Sp.** Wit.

Op de stam van meestal nog levende bomen

van loofbomen, zoals populier, berk en wilg. Meerjarig.

Pa.

Platte tonderzwam *Ganoderma lipsiense*

Vrl. 10-50 cm x 5-30 cm, 2-10 cm dik, plat, hoef- tot console vormig, meestal onregelmatig knobbelig, glad met indrukbare korst, lichtbruin of grijsbruin tot zwart, vaak roestbruin door sporen bestoven, met golvende, scherp wordende witte rand.

B. 5-20 mm lang, roodbruin. **Po.** 5-6 per mm, rond, wit tot crème, verkleurd bij beschadiging.

Op stammen en stronken van loofbomen. Soms met tepelgallen. Meerjarig.

Pa. Sa.

Biefstukzwam

Fistulina hepatica

Vrl. 7-20 x 10-20 cm, 2-7 cm dik, console- tot tongvormig, oppervlak korrelig wrattig, zalm- of oranje- tot wijnrood of roestbruin, vaak slijmig en kleverig, met aan de rand soms afdruiwend vocht.

B. 5-10 mm lang, wit tot crème. **Po.** 2-3 per mm, rond, wit tot gelig, vaak met druppels. **Sp.** Wit.

G. Aangenaam. **VI.** Sappig zacht, oranje

tot wijnrood met witte aderen.

Op stamwonden van (levende) eiken. Eenjarig. Late zomer herfst.

Pa.

Berkenzwam

Piptoperus betulinus

Vrl. 5-30 x 5-20 cm, 2-5 cm dik, plat, nier- tot schelpvormig, oppervlak met papierdunne opperhuid, witgrijs tot grijsbruin, glad, met ingerolde rand.

B. 4-8 mm lang, crèmewit. **Po.** 3-4 per mm, rond tot hoekig, wit tot crèmewit.

G. Aangenaam **VI.** Kurkachtig, zacht..

Op stammen en takken van levende en dode berken. Eenjarig. Herfst.

Pa. Sa.

Doolhofzwam

Daedalea quercina

Vrl. 4-20 cm breed, 3-8 cm vanaf de basis, 1,55 cm dik, hard en kurkachtig, consolevormig. Alleenstaand of in groepen boven elkaar. Bovenzijde rimpelig en knobbelig, grijsbruin. **Po.** Groot en onregelmatig doolhofachtig, soms op plaatjes lijkend.

G. Aangenaam.

Op stronken en stammen van eik. Meer-

jarig.

Sa.

Gewoon elfenbankje *Trametes versicolor*

Vrl. 2-8 x 1-5 cm 1-5 mm dik. Console- tot schelpvormige, dunne hoedjes, dikwijls in rijen en dakpansgewijs met elkaar vergroeid, bovenzijde fluwelig, met zijdeachtige glans, met concentrische ringen in allerlei tinten van grijs, bruin, oker en zwartgroen met een lichte rand.

Po. Wit, 3-5 per mm, rond of iets hoekig.

VI. Dun, taai.

Op takken, stammen en stronken van loof- en naaldhout. Eenjarig. Hele jaar.

Sa.

Grijze buisjeszwam *Bjerkandera adusta*

Vrl. 2-6 x 1-3 cm , 3-6 mm dik, half cirkelvormig, meestal in rijen dakpansgewijs boven elkaar, soms geheel korstvormig. Bovenzijde concentrisch gezoneerd, viltig, oker- tot bruingrijs tot zwart met een witte, later zwarte rand.

Po. 4-6 per mm, rond, licht- tot donkergrijs verkleuren, bij beschadiging zwart. VI. Dun,taai.

G. Zurig.

Op liggende en staande stammen en takken van loofhout. Eenjarig. Zomer herfst

Sa.

Reuzenzwam *Meripilus giganteus*

Vrl. 20-80 cm doorsnee, met 10-30 cm brede, waaivormige, dakpansgewijs groeiende hoeden van 1-3 cm dik. Bovenzijde golvend, concentrisch gezoneerd, viltig, geel tot donker roodbruin met een lichte dunne rand.

Po. 3-5 per mm, wit tot crème, verkleuren bij aanraking bruinzwart.

Aan de voet en op de wortels van loofbomen. Eenjarig. Zomer herfst.

Pa

Zadelzwam *Polyporus squamosus*

Vrl. 5-60 cm, 1-5 cm dik, rond, ovaal trechter- of waaivormig met een zijdelings geplaatste steel. Bovenzijde met concentrische ringen van vezelige, donkerbruine schubben, crème tot okergeel, met scherpe gekerfde rand.

St. 12-7 cm x 2-8 mm, aan de basis bruinzwart viltig.

Po. 2-3 per mm, rond tot hoekig of lang-

gerekt, crème tot okerkleurig.

Op stammen en stronken van loofbomen. Eenjarig. Voorjaar herfst.

Pa. Sa.

Zwavelzwam *Laetiporus sulphureus*

Vrl. 10-40 cm, hoeden 1-5 mm dik. Half-rond waaivormig, vaak dakpansgewijs boven elkaar. Bovenzijde onregelmatig golvend, fluwelig, zwavelgeel met oranje, aangroeizone met lichtgele rand.

Po. 3-5 per mm, rond tot langgerekt, zwavelgeel. Meestal op levende loofbomen. Oude exemplaren later brokkelig. Eenjarig. Voorjaar herfst.

Pa.

Kardinaalsmuts vuurzwam *Phylloporia ribis f evonymi*

Vrl. 3-15 x 2-10 cm, 1-2 cm dik, schelp- tot waaievormig, concentrisch gezoneerd, fijn viltig, knobbelig, donker roodbruin.

Po. 6-8 per mm, rond, kaneel bruin.

Sp. Licht geel.

Aan de stamvoet (soms wel hoger) van levende kardinaalsmuts, vaak begroeid met mos. Meerjarig. Het hele jaar.

Pa.

Roodporiehoutzwam *Daedaleopsis confragosa*

Vrl. 4-15 cm, 4-10 vanaf de basis, 1,5- 5 cm dik, kurkachtig, hoedoppervlak kaal, rimpelig gegroefd, jong met witte aangroeirand, later min of meer egaal bruin.

Po. Rond tot lamelachtig langegerekt, jong witachtig tot grijsbruin, bij beschadiging rozebruin verkleurend, later bruin.

Op stammen en takken van loofbomen. Wilg, els, berk. Eenjarig. Hele jaar.

Pa. Sa.

Dennenmoorder *Heterobasidi annosum*

Pa.

Vrl. 5-15 x 3-10 cm, 3 cm dik, onregelmatig, meestal knobbelige hoeden vormend, die soms met elkaar vergroeid zijn. Bovenkant zwart-bruin met een helder bruine randzone en een hagelwitte aangroeirand.

Po. Wit, tot okerkleurig, 3-4 per mm.

G. Zoetig. Meerjarig.

Op naald- soms op loofhout

Plooiwieswaaier *Plicaturopsis crispa*

Vrl. 1-2 cm, schelp- waaievormig, geplooid, beige tot okerkleurig, bruinachtig, bij verse aangroei wit gezoomd, bovenzijde viltig, met concentrische zones.

L. Onderzijde lamelachtig, golvend gevorkt, onderling verbonden, wit tot grijs-oker.

Op stammen en takken van loofbomen.

Herfst

Sa.

Waiertje *Schizophyllum commune*

Vrl. 1-4 cm, schelpvormig, wit of grijswit tot bleek okerkleurig, soms met purperen tint. Bovenzijde met harig dons, dat aan de rand oversteekt. Onderzijde op lamellen lijkende, met op de snede gespleten en omkrollende, radiaire plaatjes, vleeskleurig tot violetgrijs. Vlees taai en elastisch. De gespleten lamellen sluiten bij droogte om zo het Hymenium tegen uitdroging te beschermen.

Op dikke stammen en takken van loofhout. Het hele jaar.

Sa.

Hanekam *Cantharellus cibarius*

H. 3-10 cm, vlak met ingerolde, golvende, rand, bleek tot diep dooiergeel. Onderzijde hoed met langs de steel onregelmatig gevorkte dooiergele, aflopen-de plooiën,

St. 3-8 cm x 5-15 mm, naar de basis versmald.

G. Zwak aangenaam.

Bij naald- en loofbomen op voedselarme, zure zandgrond. Herfst

My.

Gewone oesterzwam *Pleurotus ostreatus*

H. 6-14 cm, schelp-vormig, met lang een inge-rolde rand. Vaak meerdere etages boven el-kaar. In de jeugd blauwgrijs, later lederbruin.
L. Aflopend, wit, later met een iets gelige tint.
St. Excentrisch tot zijdelings, of afwezig, wit met wollige basis.
Op loofbomen zoals beuk. Late herfst, winter.
Sa.

Trilzwammen

Echt judasoor *Hirneola auricula-judea*

Vrl. 3-8 cm, oorvormig of onregelmatig van vorm, vers gelatineus, na opdroging hard, oppervlak rossigbruin, fijn be-
haard, onderzijde grijsbruin en glad ook dikwijls aderig geplooid.

Op loofbomen vooral op vlier. Het hele jaar.

Pa. Sa.

Gele trilzwam *Tremella mesenterica*

Vrl. 2-10 cm x 2-4 cm, onregelmatig hersenachtig geplooid en gelobd, in vochtige toestand geleachtig slijmig, helder oranje geel, glanzend, in droge toestand kraakbeenachtig ineengeschrumpeld en donker oranje.

Op takken van loofhout. Meestal eik. Zomer herfst.

Sa.

Eikentrilzwam *Exidia truncata*

Vrl. 1-6 cm, schijf- tolvormig, of halfbolvormig, bovenzijde glad, zwart tot bruinzwart, met versmalde voet aangehecht, de randen vrij, buitenzijde dof, korrelig-wrattig of stoppelig (de oude naam is stoppeltrilzwam). De stoppeltjes zijn met de vinger voelbaar.

Op dode loofhouttakken vooral eik. Zomer herfst.

Sa.

Boleten

Eekhoortjesbrood *Boletus edulis*.

My.

H. 8-25 cm, half bolvormig tot gewelfd, mat, in vochtige toestand iets kleverig, licht tot donker okerroodbruin.

St. 3-20 x 3-8 cm, buikig, wittig tot crèmegeel, met een wit netwerk op de bovenste helft.

Po. Rond, wittig later groengeel.

G. Aangenaam.

Bij loof en naaldbomen. Zomer herfst.

Roodsteelfluweel boleet *Boletus chrysenteron*

H. 4-12 cm, halfbolvormig tot gewelfd, fijn fluwelig olijfbuin met rood en geel gekleurde barsten.

St. 4-8 cm x 10-15 mm, steeltop citroengeel, vanaf het midden rood, overgaand in geelbruin naar de basis. **Po.** Hoekig, zwavel-tot citroengeel, bij druk groenblauw verkleurend.

Bij loofbomen, zoals eik en beuk. Zomer herfst.

My.

Gewone berkenboleet *Laccinum scabrum*

H. 5-15 cm, gewelfd, viltig, mat, bij vocht iets kleverig, licht-of donkergrijs tot leerbruin.

St. 7-20 x 2-3 cm, crèmewit tot grijs, met bruinzwarte vlokjes.

Po. Witachtig grijs, later olijfkleurig tot bruingrijs, bij druk donkerder.

Zeer veranderlijke soort. Onder berken. Zomer herfst.

My.

Zakjeszwam

Gewone morielje *Morchella esculenta*

H. 5-15 x 4-10 cm, onregelmatig bol ei- of kegelvormig, met onregelmatige, honingraatachtige structuur. Honinggeel tot okerbruin of grijsbruin.

St. Fijn korrelig, aan de voet enigszins gezwollen, over de hele lengte gevoerd, wit tot crème.

G. Aangenaam.

Onder bomen en struiken o.a. essen, iepen en beuken. Voorjaar.

Sa.

Witte kluifzwam *Helvella crispa*

Vrl. 5-15 cm.

H. 3-6 cm, zadelvormig of onregelmatig gelobd, samen komend in het centrum, hoedrand vrij van de steel, wit of grijswit met geelbruine onderzijde.

St. 20-60 x 10-25 mm, wit, hol, diep gegroefd.

In bossen en langs schelpspaden. Zomer herfst.

Sa.

Grote oranje bekerzwam *Aleuria aurantia*

Vrl. 2-10 cm, beker- tot vlak schotelvormig, soms met opgetrokken randen, vaak aan de rand ingesneden, steelloos, binnenzijde fel geeloranje of oranje. Buitenzijde witviltig, crème tot oranjegeel. Vlees broos, wasachtig. Meestal in groepen. Op kale grond in bossen, paden en soms ook wel tussen grind. Herfst.

Sa.

Geweizwam *Xylaria hypoxylon*

Vrl. 2-4 cm hoog, slank, afgeplat knotsvormig, bovenaan geweiachtig vertakt en afgeplat, hard en stevig, wit bestoven (met ongeslachtelijke sporen), onderste gedeelte met zwart vilt bedekt.

Op dode stronken en stammen van loofbomen. Het hele jaar

Sa.

Roestbruine kogelzwam *Hypoxylon fragiforme*

Vrl. 4-10 mm, hard, breed, bolvormig, het oppervlak knobbelig, steenrood tot kaneelbruin, later bruin tot zwart. Als de vruchtlichamen aan het sporuleren zijn kan de hele omgeving zwart worden van de sporen.

Op dode, dikke takken en stammen van beuken. Het hele jaar.

Sa.

Geraadpleegde literatuur

Roger Phillips, Paddestoelen en schimmels van West Europa

David Boertman, The genus *Hygrocybe*.

Ewald Gerhardt, De grote paddestoelen gids.

Gerrit J. Keizer, Paddestoelen encyclopedie.

Morten Lange, Elseviers paddestoelengids.

ANWB veldgids, Paddestoelen.

Thieme, Paddestoelengids in kleur .

Met dank aan R. en J. Bischoff Tulleken voor de adviezen en correcties in de tekst.